

**Załącznik do Uchwały Nr XXIII/166/2012
Rady Miejskiej w Szprotawie
z dnia 28 lutego 2012 roku**

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2012-2015

Wprowadzenie

Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się prawidłowo rozwijać. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, dziecko czuje się dobrze, bezpiecznie, jest pewne siebie i ufne wobec osób dorosłych, zachowuje się przy tym swobodnie, jest aktywne i wytrwałe w działaniu.

Dla całokształtu wychowania dzieci ważne jest, aby rodzina pełniła szereg ważnych funkcji:

- 1) zaspokajała podstawowe, zarówno biologiczne, jak i psychologiczne potrzeby, m.in. poczucie bezpieczeństwa, przynależności, miłości i uznania,
- 2) kultywowała i przekazywała dziecku system wartości, normy postępowania i wzorce zachowania w życiu codziennym,
- 3) pełniła funkcje socjalizacyjne, poprzez uczenie współdziałania i współpracy w grupie oraz przygotowywała do pełnienia ról społecznych,
- 4) przygotowywała do odpowiedzialnego, dorosłego życia.

W rodzinie dokonuje się najważniejsza część procesu wychowawczego, dziecko uczy się „jak być człowiekiem”.

Nie wszystkie rodziny jednak realizują wymienione funkcje w takim stopniu, by dzieci miały stworzone optymalne warunki osobowego rozwoju. Wiele rodzin to rodziny dysfunkcyjne, w których jedna lub kilka funkcji nie jest prawidłowo realizowana. W rodzinach pojawiają się trudności w ich realizacji na skutek czynników zewnętrznych (m. in. pogorszenie położenia ekonomicznego, czyli bezrobocie, niskie płace, wzrost kosztów utrzymania i kształcenia, utrata zdrowia itp.). Są jednak i takie rodziny, w których źródło dysfunkcyjności tkwi w wielu czynnikach odnoszących się do właściwości osobowościowych członków rodziny. Cechują je zachowania o charakterze nieprzystosowania społecznego, nałogi, przestępczy styl życia, brak respektowania norm moralnych i społecznych, brak

odpowiedzialności, a także zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

Pogarszająca się sytuacja wielu rodzin z terenu gminy odbija się ujemnie na funkcjonowaniu i losach zarówno jej członków jak i społeczności. W interesie samorządów i społeczności lokalnej leży prawidłowe funkcjonowanie rodzin oraz tworzenie ku temu warunków. Dbałość o harmonijny rozwój młodego pokolenia jest zarówno obowiązkiem rodziny, jak i wszystkich instytucji na terenie Gminy i spoza, zajmujących się edukacją, zdrowiem, profilaktyką zagrożeń oraz bezpieczeństwem, w tym także socjalnym. Dlatego też założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2012-2015 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

Diagnoza

W 2011r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Szprotawie objął szeroko rozumianym wsparciem 1.274 rodzin, w tym niepełnych 225, zaś wielodzietnych 47, w których wychowywało się 271 dzieci. Rodziny te dotknięte są ubóstwem, które generuje występowanie patologii społecznej. Najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną było bezrobocie. Problem ten dotyczył 824 rodzin. Innymi ważnymi powodami było: ubóstwo 812, niepełnosprawność 410, długotrwała i ciężka choroba 325 oraz rodziny niepełne 139.

Ze świadczeń rodzinnych skorzystało 1.881 rodzin. Świadczenia przyznawane były dla rodzin, których kryterium dochodowe nie przekroczyło kwoty 504,00 zł, a w przypadku rodzin, w których wychowuje się dziecko niepełnosprawne, jeśli dochód rodziny nie przekroczył 583,00 zł. Na terenie gminy Szprotawa świadczenia rodzinne pobierało 166 rodzin wychowujących co najmniej 1 niepełnosprawne dziecko. W ramach tej pomocy wypłacono średnio miesięcznie 95 świadczeń z tytułu samotnego wychowywania dziecka. Ponadto 288 osobom wypłacano świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Tak duża liczba korzystających świadczy o złych relacjach w rodzinie szczególnie wśród ludzi młodych.

W ramach pomocy materialnej w 2011 roku udzielono także wsparcia w postaci stypendiów i zasiłków szkolnych 460 osobom, niwelując tym samym nierówności edukacyjne.

Na terenie gminy funkcjonuje Powiatowy Dom Dziecka, w którym przebywa 42 wychowanków w wieku od 5 do 21 lat (w tym w wieku przedszkolnym 4 osoby, 8 osób uczęszczało do szkoły podstawowej, 19 wychowanków uczyło się w gimnazjum, 9 w szkole zawodowej, a 2 osoby w technikum). Działa także Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy, w którym uczy się 93 dzieci oraz OHP Centrum Kształcenia i Wychowania w Wiechlicach, do którego uczęszczało 180 uczniów w wieku od 14,5 do 17 roku życia. Wychowankowie byli kierowani do Centrum: na podstawie orzeczenia sądu – 11 osób, na wniosek szkoły 61 osób, a na wniosek rodziców – 108 osób. Pod nadzorem kuratorskim znajdowało się 72 wychowanków. Z pomocy Poradni Psychologiczno Pedagogicznej w Szprotawie skorzystało 424 dzieci. Główne problemy dotyczyły: trudności w nauce – 114 dzieci, wyboru zawodu – 105 uczniów szkół gimnazjalnych i średnich, dojrzałości szkolnej (klasa „0”) – 60 osób, a także zaburzeń mowy – 50 dzieci. Powodem zgłaszania się dzieci była też niepełnosprawność intelektualna – 45 osób, nadpobudliwość psycho-ruchowa – 20 dzieci, trudności wychowawcze – 15 dzieci, zaburzenia emocjonalne – 10 osób i inne – 5 dzieci. Ponadto przy szkołach, na terenie gminy Szprotawa, w 2011r. funkcjonowały 3 świetlice środowiskowe prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w tym: 2 przy gimnazjach i 1 przy szkole podstawowej. Łącznie na zajęcia organizowane przez wyżej wymienione świetlice uczęszczało 60 dzieci. W świetlicy CARITAS wsparcie w ciągu roku znalazło 30 dzieci.

Z danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wynika, iż w 2011r. na terenie gminy Szprotawa kuratorzy pełnili 47 nadzorów nad rodzicami, którym ograniczono wykonywanie władzy rodzicielskiej poprzez nadzór kuratora. Nie orzeczono sprawowania nadzorów nad nieletnimi, którzy wykazują przejawy demoralizacji bądź dopuścili się popełnienia czynów karalnych.

U wielu rodzin objętych pracą socjalną lub nadzorem kuratora występują liczne problemy w opiece nad dziećmi: zaniedbywanie nauki, nie realizowanie obowiązku szkolnego, zagrożenie demoralizacją, niska samoocena, złe warunki socjalno – bytowe, uzależnienie od alkoholu rodziców. Brak odpowiedniego, specjalistycznego wsparcia dla tych rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Statystyki Policyjne z terenu gminy zarejestrowały także występowanie przemocy w rodzinie. W 2011r. w związku z przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieskiej Karty” objęto pomocą 24 osoby oraz dokonano 905 interwencji domowych.

Na terenie gminy w 2011r, 50 dzieci pozbawionych było opieki rodziców naturalnych . Opieka zastępcza nad nimi sprawowana była w różnych formach:

1. 40 dzieci przebywało w rodzinach zastępczych mieszkających na terenie gminy Szprotawa
w tym:
 - 33 dzieci w 31 rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem,
 - 2 dzieci w 1 rodzinie zastępczej niespokrewnionej z dzieckiem,
 - 5 dzieci w 1 zawodowej wielodzietnej rodzinie zastępczej niespokrewnionej z dzieckiem,
2. 10 dzieci przebywało w 8 rodzinach zastępczych mieszkających w innych miastach,
w tym:
 - 8 dzieci w 6 rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem,
 - 2 dzieci w 2 rodzinach zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem.
3. 5 dzieci przebywało w różnego typu placówkach, w tym:
 - 5 dzieci w Domu Dziecka.

Adresaci programu

Adresatami Programu są:

- 1) dzieci i rodziny przeżywające trudności i bezradność w sferze opiekuńczo-wychowawczej,
- 2) rodziny, w których występuje problem przemocy,
- 3) rodziny ubogie i zagrożone ubóstwem,
- 4) rodziny zastępcze,
- 5) usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych i innych,
- 6) dzieci i młodzież z rodzin z „grupy ryzyka”,
- 7) dzieci i młodzież zagrożona demoralizacją,
- 8) dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Główne założenia programu to:

Założeniem programu jest wzmocnienie roli rodziny poprzez wspieranie instytucjonalne i integrację społeczno – zawodową. Program odnosi się do polityki

społecznej wobec rodziny poprzez:

- wspieranie potencjału rozwojowego rodziny,
- wspieranie funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- wspieranie rodzin zagrożonych patologią,
- interdyscyplinarne współdziałanie instytucji pomocowych,
- wspieranie instytucji i organizacji zajmujących się rozwojem rodziny.

Program służy realizacji gminnej polityki rodzinnej w sytuacjach kumulacji problemów oraz stanowi element profilaktyki dla rodzin zagrożonych marginalizacją.

Aby móc w pełni zrealizować cel główny programu, określone zostały cele szczegółowe. Poprzez podejmowanie działań w ramach każdego z nich możliwe jest pełne wsparcie rodzin potrzebujących pomocy. Konkretnie działania służące realizacji celów szczegółowych zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

Zadania

Cel szczegółowy 1.	
Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.	
zadania	wskaźniki realizacji działań
1) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom	<ul style="list-style-type: none">• liczba i formy udzielonej pomocy,• liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych pomocą
2) zapewnienie dzieciom wypoczynku	<ul style="list-style-type: none">• formy wypoczynku,• liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku
3) objęcie pomocą materialną uczniów przyznawaną w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	<ul style="list-style-type: none">• liczba przyznanych stypendiów i zasiłków szkolnych
4) objęcie dożywianiem wszystkich potrzebujących dzieci	<ul style="list-style-type: none">• liczba dzieci korzystających z posiłków,• liczba rodzin korzystających z pomocy Banku Żywności
5) monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach objętych monitorowaniem
6) zapewnienie osobom doznającym przemocy miejsc w hotelu	<ul style="list-style-type: none">• liczba osób dorosłych i dzieci przebywających w hotelu
7) zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku przedadopcyjnym	<ul style="list-style-type: none">• liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych ośrodkach,• wysokość środków przeznaczonych na pokrycie pobytu dzieci w placówkach

**Cel szczegółowy 2.
Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji
oraz rozwiązywanie już istniejących.**

zadania	wskaźniki realizacji działań
1) zapewnienie opieki asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba asystentów pracujących na rzecz mieszkańców gminy Szprotawa, • liczba rodzin, którym przydzielono asystenta, z podziałem na rodziny z dziećmi i rodziny, w których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej
2) organizacja warsztatów i szkoleń oraz umożliwienie podnoszenia kwalifikacji zawodowych asystentów rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń i warsztatów, • liczba uczestników
3) dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego na terenie gminy i powiatu oraz tworzenie nowych placówek	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działających placówek, • liczba nowo powstałych placówek, • liczba dzieci objętych opieką w placówkach
4) zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego oraz organizowanie i informowanie o miejscach w których można uzyskać pomoc	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego, • liczba osób i udzielonych porad z podziałem na kategorie problemowe, • liczba i formy przekazów informujących o miejscach pomocy
5) podnoszenie kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, konsultacji i poradnictwa oraz udostępnianie literatury fachowej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj działań, • liczba rodzin objętych działaniami, • rodzaj grup zawodowych zaangażowanych w działania
6) działania aktywizujące zawodowo i społecznie na rzecz rodzin, w których opiekunowie pozostają bez pracy, w ramach projektu aktywnej integracji	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób i rodzin objętych projektem, • liczba osób objętych kontraktami socjalnymi, • liczba osób, które ukończyły kursy zawodowe, • liczba osób, które podjęły zatrudnienie w trakcie udziału w projekcie, • liczba osób i rodzin objętych działaniami środowiskowymi, z podziałem na rodzaj działań
7) monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii przez rodziców dzieci ze środowisk zagrożonych i monitorowanie terapii rodziców	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych monitorowaniem
8) umożliwienie funkcjonowania na terenie Gminy rodzin wspierających	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin wspierających
9) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, w tym niewydolnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i opis wypracowanych procedur, • liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach

wychowawczo, w których występują problemy przemocy, uzależnień lub długotrwała choroba, poprzez:

- wypracowanie procedur służących wyłonieniu środowisk wymagających szczególnego nadzoru,
- wypracowanie procedury dotyczącej analizy sytuacji rodziny pod kątem zasadności przydzielenia asystenta rodziny,
- wypracowanie i wdrożenie standardów pracy z rodziną wieloprotblemową,
- podsumowanie i analizę efektów pracy z rodziną

objętych monitoringiem i procedurami

Podmioty odpowiedzialne za realizację programu

Realizacja programu odbywać się będzie na zasadach współdziałania w koalicji z partnerami i interesariuszami programu: jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Institucje działające na terenie Gminy oraz partnerzy w regionie, należące do systemu profilaktyki i opieki to :

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Szprotawie,
- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Żaganiu,
- Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Szprotawie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu,
- Zespół Interdyscyplinarny d/s przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Placówki oświatowe,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Wiechlicach,
- Ochotnicze Hufce Pracy Centrum Kształcenia i Wychowania w Wiechlicach,
- Powiatowy Dom Dziecka w Szprotawie,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Szprotawie,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Komisariat Policji w Szprotawie,
- Straż Miejska w Szprotawie,
- Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, w tym prowadzące placówki wsparcia dziennego dla dzieci,

- Rodziny zawodowe i zastępcze,
- Komitety Osiedlowe i sołectwa,
- Inne nowo powstałe.

Finansowanie

Finansowanie programu odbywać się będzie na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej oraz ze środków:

- 1) pozyskiwanych z funduszy UE,
- 2) pozyskiwanych na realizację programów rządowych,
- 3) w ramach środków budżetu Gminy Szprotawa i Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie,
- 4) i innych źródeł zewnętrznych.

Z uwagi na długofalowość realizacji Programu oraz ilość jednostek i organizacji realizujących Program, środki finansowe na realizację zadań powinny być uwzględniane w rocznych planach finansowych poszczególnych jednostek. Jednostki i organizacje uczestniczące w realizacji programu będą aplikować o środki zewnętrzne na realizację właściwych sobie zadań określonych w niniejszym Programie.

Monitorowanie

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2012-2015 jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Szprotawie. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedkładanie przez Burmistrza Szprotawy, w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Miejskiej w Szprotawie, sprawozdań z realizacji Programu, sporządzanych przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań.